

'Oud Woudenberg' is een uitgave van Stichting Oud Woudenberg voor donateurs. De Stichting is opgericht op 15 december 1955 en heeft als doelen:

1. *Het verzamelen en tentoonstellen van voorwerpen van oudheidkundige aard,*
2. *Het verhogen van de kennis van de geschiedenis,*
3. *Het naspeuren van de zeden en gewoonten in heden en verleden, betrekking hebbend op of gevonden in de gemeente Woudenberg en omgeving.*

Bestuur: P.D. de Kruif, voorzitter
O.G.A. Honders, secretaris
H. Schouten, penningmeester
J. van Egdom, W. de Greef, M. de Man, C. Pater-de Lange,
A. Robbertsen-Moesbergen, C.Ph. Roodnat, leden

Telefoon: (033) 286 36 49 (secretaris)
(033) 286 33 99 (oudheidkamer) b.g.g. (033) 286 25 95
E-mail: info@oudwoudenberg.nl
Website: www.oudwoudenberg.nl
Postadres: Postbus 2, 3930 EA Woudenberg

Oudheidkamer met tentoonstellingen, bibliotheek en fotocollectie:

Adres: Schoolstraat 2A, Woudenberg
Geopend: -maandag tussen 14.00 - 15.30 uur
-tweede vrijdag van de maand tussen 19.00-20.30 uur
-groepen op afspraak

Donatie: € 12,50 per kalenderjaar, waarvoor u een acceptgiro ontvangt.
Giften: zijn welkom op rekening 3724.34.401 t.n.v. Stichting Oud Woudenberg, Veenendaal. De Stichting is aangemerkt als Algemeen Nut Beoogende Instelling zodat donatie en giften aftrekbaar zijn.

Redactie: P.D. de Kruif
H.G. Moesbergen
W. de Greef, eindredactie en vormgeving

Oplage: 850
Verschijsning: 4x per jaar of 3x per jaar + 1 Klapperman (=themanummer)
Druk: Woudenbergse Drukkerij BV, Woudenberg
ISSN: 1571-456X

Inhoud

1. Woord vooraf	2
2. Oude Woudenbergse Families (10): Meerveld	3
3. Woudenbergs dialect (2)	18
4. Historische avond 21 april	21
5. Grebbeliniefestival 14 en 15 mei	23
6. Oproep digitaliseren filmmateriaal	24

1. Woord vooraf

Voor u hebt u het eerste nummer van 'Oud Woudenberg' van dit jaar.

Deze keer presenteren wij u een nieuwe aflevering in de vervolgreeks over oude Woudenbergse families.

In het tiende deel brengt uw eindredacteur interessante gegevens over het geslacht *Meerveld* voor het voetlicht.

Zoals uit onderzoek bleek, wonen en werken al sinds 1730 vele generaties van deze familie in ons dorp. In de 18^e eeuw en eerste helft van de 19^e eeuw vooral als landbouwers daarna ook in andere beroepen.

Ze stammen allemaal af van *Wulfert Teunisz(oon) van Meerveld* (1698-1765), boer op Koudijs en later in de Groep.

Hierna volgt deel twee van de serie over het Woudenbergse dialect.

Heel toepasselijk bij dit artikel zal de volgende historische avond in dialect worden gepresenteerd.

Zoals u kunt lezen, is deze avond gepland op woensdag 21 april in gebouw Eben Haëzer. Oud-bestuurslid Johan Timmer heeft het samengesteld onder het thema *Kiek 's achterom*.

Vervolgens geven wij u informatie over het *Grebbeliniefestival* op vrijdag 14 en zaterdag 15 mei. Na twee succesvolle *Grebbeliniedagen* in 2008 en 2009 wordt dit evenement nu over twee dagen verdeeld.

Dit jaar is het thema *Muziek en vrij zijn*.

Tenslotte doen wij een oproep voor het digitaliseren van filmmateriaal.

Wij hopen dat één van u dat voor ons wil verzorgen.

Wim de Greef, eindredacteur

2. Oude Woudenbergse Families (9): Meerveld

In een adresboek uit 1923 staan *alle* 613 Woudenbergse gezinnen. De volgende achternamen komen het meest voor:

De Bree (9x), Van Dijk (10x), Van Egdome (14x), Van Ginkel (13x), (Van) Kolfschoten (15x), Koudijs (11x), Van de Lagemaat (10x), ter Ma(a)ten (8x), Meerbeek (8x), Meerveld (7x), Moesbergen (8x), Schimmel (10x), Veld(t)huizen (12x), Wagensveld (7x), Van de Wetering (8x), Van der Wiel (9x), (Van) Wol(f)swinkel (12x).

Deze keer graag uw aandacht voor naamdragers **Meerveld**.

1923: Het Adresboek¹

In het adresboek uit 1923 staan de volgende zeven gezinnen *Meerveld*. (NB Het huisnr. is een plaatselijk doorlopend nummer.)

naam	beroep	huisnr.	straat/buurt
<i>Meerveld, D</i>	meelhandelaar	171	Schoolstraat
<i>Meerveld, Jan</i>	landbouwer	437	Voskuilen
<i>Meerveld, Joh.</i>	vrachtrijder	161	Achterstraat
<i>Meerveld, L.</i>	landbouwer	358a	--
<i>Meerveld, Wed.² A.</i>	landbouwbedrijf	395	Brinkkant
<i>Meerveld, Wed. H.</i>	landbouwbedrijf	458	Sniddelaar
<i>Meerveld, Wed. J.W.</i>	--	526	Nieuwstraat

¹ *Adresboek der Gemeenten Bunschoten, Hoogland, Nijkerk, Leusden, Woudenberg, Scherpenzeel, Renswoude, Hoevelaken en Stoutenburg*, bewerkt naar de officieele gegevens welwillend verstrekt door de betreffende secretarieën, drukkerij S.W. Melchior, Amersfoort, 1923.

² Wed. = weduwe

*Gerritje Meerveld (1883-1966) en haar broer Lambertus (1891-19???) voor de boerderij van hun ouders huis nr. 358a. Dit is Laagerfseweg 95 vanaf 1947*³.

Gerritje trouwt in 1917 met Gerardus van Veldhuizen (1882-1943). Hij is boer op huis nr. 355 in 1923. Dit is Laagerfseweg 77 vanaf 1947. Na het overlijden van Gerardus komt Jan Meerveld er in 1947 wonen. Lambertus (foto rechts) trouwt in 1921 met Johanna Hazeleger. Zij vertrekken naar Renswoude.

*Gerritje, Lambertus en Jan zijn kinderen van Lammert Meerveld (1852-1928). Lammert was een zoon van Aalbert Meerveld (1815-1869), boer op Klein Voskuilen. Aalbert was een zoon van Jan Gerritsen (van) Meerveld (1783-1829), boer op 't Erf op Voskuilen.*⁴ Zie verder de stamboom hierna.

(Foto's J. Swaab, Amsterdam, uit de collectie van wijlen Willem van Kolfshoten Fzn. (1932-2007), gewoond hebbend Laagerfseweg 81, Woudenberg.)

³ Archief Eemland, Amersfoort, Beheersnummer 500: Archief gemeente Woudenberg, inv.nr. 883: Gezins-, dienstboden, klapper- en woningkaartsystemen 1920-1939 (bijgehouden tot en met 1949).

⁴ Boerderijgegevens uit: H.M. van Woudenberg, *Voskuilen, een buurtschap onder Woudenberg en Leusden (Genealogieën)*, Scherpenzeel 2006, p.259.

“De knikkertijd is blijkbaar al weer aangebroken: in alle dorpen en steden van ons vaderland vermaakt de jeugd zich met haar stuiters. De Woudenbergsche jongens blijven natuurlijk niet achter. Vol spanning volgen zij den loop van den juist afgeschoten knikker, in de hoop dat hij goed zal zijn”.

(Uit: Utrecht in Woord en Beeld van 20 mei 1929.)

De meisjes zijn v.l.n.r. Aartje Meerveld, Hanna en Mas van Haaften. De jongen met de fiets is Gerrit de Bree. Aartje is een dochter van (Jo)hannes Meerveld, die in 1923 op nummer 161 woont. Dit is de linker woning op de hoek van het huizenblok 't Hanerik aan de Achterstraat, even verderop links op de foto (niet zichtbaar). Johannes is een broer van Dirk Meerveld (zie hierna).

Dit tafereeltje speelt zich af in de Achterstraat (tegenwoordig Schoolstraat) ter hoogte van de schuur van Bart Schimmel, kijkend in westelijke richting. (Kopiefoto in collectie St. Oud Woudenberg nr.31401)

1824: Volkstelling⁵

naam	aantal gezinnen
<i>Meerveld</i>	4

1805: Lidmaten kerk⁶

Van de Gereformeerde (vanaf 1816: Hervormde) Gemeente Woudenberg.

naam	opmerkingen
Elisabeth Lagerweij weduwe <i>A. Meerveld</i>	is gestorven 1812
Willempje van Doorn weduwe <i>T. Meerveld</i>	
<i>Jan Meerveld</i>	vertrokken naar Doorn
<i>Hendrik Meerveld</i>	vertrokken
<i>Wulfert Meerveld Teuniszoon</i>	
<i>Wulfert Meerveld Aartszoon</i>	
<i>Faas Jacobse Meerveld</i>	

1783: Huisgezinnen⁷

naam	<i>Aard van Meerveld</i>
grootte v.h. gezin	5 personen
leeftijden	3 boven en 2 onder de 10 jaar
beroep	wolkammer
land in gebruik	0,75 morgen ⁸

naam	<i>Teunis Wulfertse (=van Meerveld)</i>
grootte v.h. gezin	7 personen
leeftijden	5 boven en 2 onder de 10 jaar
beroep	boer
land in gebruik	19 morgen

In enkele andere bewerkte bronnen met betrekking tot Woudenberg uit respectievelijk 1748, 1693, 1675 en 1653 komt de naam *Meerveld* niet voor.⁹

⁵ J.J. Timmer, 'Het bevolkingsregister van 1824', in: De Klapperman, 1986.

⁶ W. de Greef, *Lidmaten geref. gem. Woudenberg 1683, 1690-1816* (Historische Toegangen van de Gelderse Vallei (HTGV), deel 20), 2001.

⁷ Het Utrechts Archief, recht.archieven Woudenberg, Huisgezinnen 1783, inv.nr. 2347.

⁸ 1 morgen is ruim 0,8 hectare

Meelhandelaar Dirk Meerveld (links), was lange tijd samen met bakker Eip Cortus (niet op de foto) begrafenisondernemer. Hier zien we hem met dragers en zijn vrouw Adriana van Velthuizen. Geheel rechts staat hun zoon Joop Meerveld. Het gezelschap staat waarschijnlijk bij het huis van Dirk en Adriana op de hoek Middenstraat/Voorstraat. (Foto collectie St. Oud Woudenberg nr.34122)

Dirk Meerveld (1882-1961)¹⁰ was een zoon van Johannes Cornelis Meerveld (1840-1905), die een zoon was van Gerrit Meerveld (1808-1873). Gerrit was een zoon van Wulfer Gerritsz van Meerveld (1775-1846), boer op de Driftakker te Stoutenburg.

Zie verder de stamboom hierna.

⁹ W. de Greef, *Huisgezinnen gerecht Woudenberg 1748*, Woudenberg 1988 (Historische Toegangen van de Gelderse Vallei (HTGV) 8). W.H.M. Nieuwenhuis, *Haardstedengeld gerecht Woudenberg 1693* (HTGV 12), 1990; W.H.M. Nieuwenhuis, *Huisgezinnen Woudenberg en Geerestein 1675* (HTGV 11), 1990; A.F.M. Reichgelt, *Slaperdijkgeld Woudenberg, Leusden c.s. en Renswoude 1653* (HTGV 19), 2000.

¹⁰ Zie ook portret van hem en zijn vrouw in Oud Woudenberg 2009-1, p.16.

De Voorstraat vanuit het westen gezien rond 1905.

*Het pand links stond rechts op de hoek van het steegje naar de Middenstraat.
Het deed gedeeltelijk dienst als gemeentehuis tot in 1909.*

Later (na 1923) ging hier meelhandelaar Dirk Meerveld wonen (zie de vorige foto). Toen is er waarschijnlijk ook een nieuw huis gebouwd. Vanaf 15 maart 1947 is de adresaanduiding: Voorstraat 45.¹¹

In 1923 woonde Dirk Meerveld nog in huis nr.171 aan de Schoolstraat.¹²

*In de eerste witte woning van rechts woonde Jan Versteeg (boerderij).
Het huis daarnaast (ook wit) is gesloopt in 1906 en vervangen door een woning voor de familie Methorst (wagenmakerij).*

*Dan volgt het huis (met gebroken kap) van Van Ingen (smederij).
(Foto collectie St. Oud Woudenberg nr.31208)*

¹¹ Archief Eemland, Woningkaarten Woudenberg 1920-1939 (bijgehouden tot en met 1949).

¹² Adresboek 1923.

Stamboom (van) Meerveld (1700 - 1850) ¹³

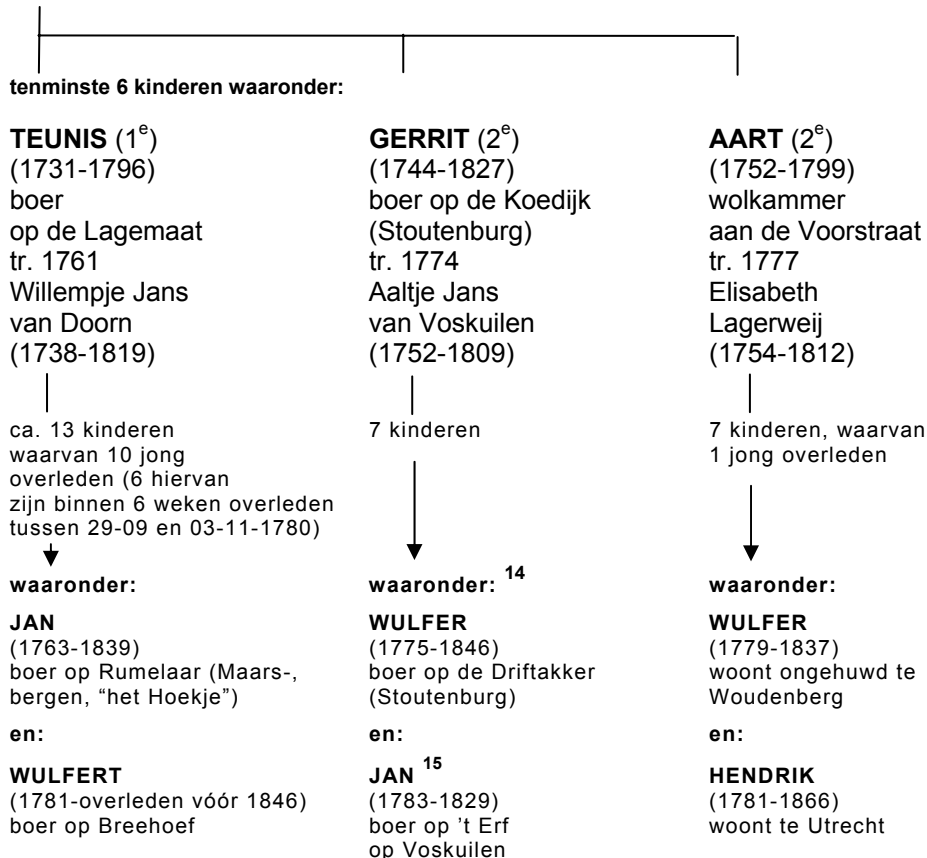
Wulfert Teunisz van Meerveld (1698-1765) is onder andere de stamvader van de gezinnen Meerveld die in 1923 in Woudenberg wonen. Hieronder een fragmentstamboom van de oudste generaties.

WULFERT TEUNISZ VAN MEERVELD (1698-1765)

trouwt (tr.) 1^e 1730 met Geertje Barten van de Lagemaat

tr. 2^e ca.1740 met Gijsbertje Aerts

Boer op Koudijs en vanaf 1740 aan de Dwarsweg in de Groep (Amerongen).

¹³ Ontleend aan eigen onderzoek en aan: C. Wolswinkel, *Stamreeks Van Meerveld (ca.1600-1876)*, in: Wolswinkel-De Lange Stamreeksen, Woudenberg 1996.

¹⁴ H.M. van Woudenberg, *Voskuilen (Genealogieën)*, pp.256-261.

¹⁵ Jan en zijn nakomelingen heten *Meerveld* (zonder 'van').

Een tak in Hoevelaken

Onder de kinderen van de hiervoor genoemde Gerrit Wulfersen van Meerveld en Aaltje Jans van Voskuilen was ook een *Hendrik*, geboren in 1791. Hij was een jongere broer van Wulfer (geboren 1775) en Jan (geboren 1783).

Hendrik van Meerveld koopt in 1825 een boerderij in Hoevelaken (in 1982 is dit Oosterdorpsstraat 9) groot ruim 21,5 hectaren. Naast zijn werk op de boerderij is hij lange tijd lid van de gemeenteraad. In 1840 wordt hij zelfs benoemd tot burgemeester van Hoevelaken. Hendrik bekleedt dat ambt tot zijn overlijden in 1848. Hiernaast is hij diaken, ouderling en notabel van de plaatselijke hervormde kerk geweest.

Hendriks enige zoon Gerrit van Meerveld (1828-1893) (zie foto) volgt zijn vader op als boer aan de Oosterdorpsstraat.

Na zijn overlijden verkopen zijn kinderen de boerderij.

Echter de naam van de familie die eigenaar was in de periode 1826-1893 blijft eraan verbonden, namelijk *Meerveldserf*.¹⁶

*Gerrit van Meerveld (1828-1893),
boer op Meerveldserf te Hoevelaken.*

*Gerrits vader Hendrik had evenals zijn
Woudenbergse achterneef Dirk, be-
stuurlijk bloed. Beiden waren gemeen-
teraadslid in hun woonplaats.*

(Foto uit boek A. Veldhuizen p.101)

¹⁶ Mr. A. Veldhuizen, *Hoevelaken 1132-1982*, Stichting Publikatie 850 jaar Hoevelaken, Hoevelaken 1982, p.101.

Soort naam, schrijfwijze, afkomst en betekenis

Evenals De Bree, Van Dijk, Van Egdom, Van Ginkel, Van Kolfschoten, Koudijs, Van de Lagemaat, Ter Ma(a)ten en Meerbeek in de vorige afleveringen, is ook *Meerveld* een herkomstnaam.

Daar wijst het tussenvoegsel 'van' op, dat tot ca. 1800 in alle takken van de familie uit voorgaande stamboom in gebruik was.

Bij Jan Gerritsen van Meerveld (1783-1829), boer op 't Erf op Voskuilen verdwijnt het tussenvoegsel 'van' echter. Ook zijn kinderen en verdere nakomelingen heten *Meerveld* (zonder 'van'). In de andere takken blijft de naam *van Meerveld* wel bestaan. Van Jan stammen de meeste Meervelden af die in 1923 in Woudenberg wonen.

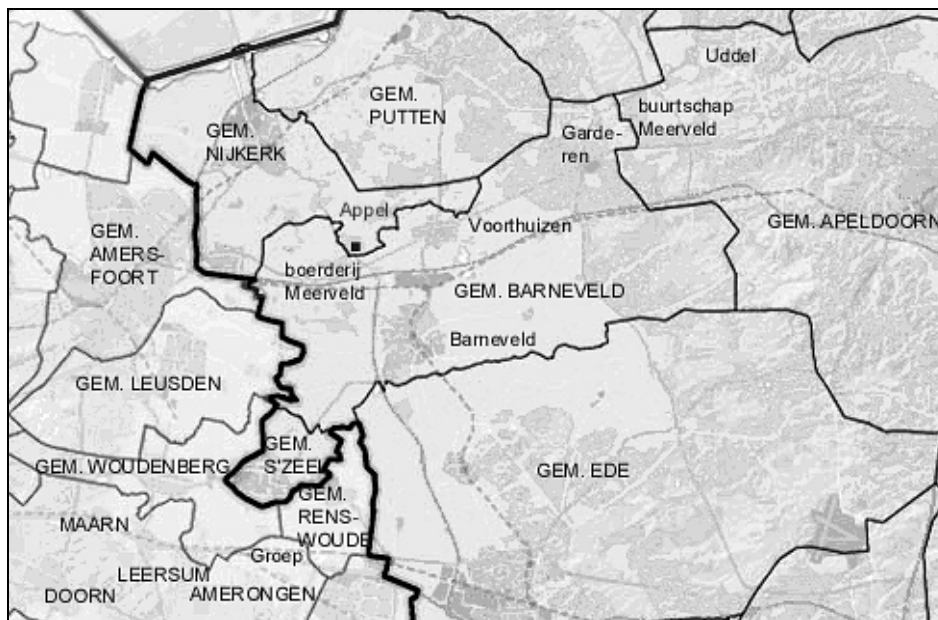
Naamvarianten die ik gevonden heb, zijn: *van Meruelde*, *van Meruelt* (lees voor de 'u' een 'v'), *van Merfeld*, (*van*) *Mervelt*, *van Merveld*, (*van*) *Merevelt*, (*van*) *Meervelt*, *van Meervelde*, *van Meerreveld*. Tegenwoordig zijn er nog twee schrijfwijzen, te weten *Meerveld* en *van Meerveld*.

Voorvader *Wulfert Teunisz van Meerveld* (zie de stamboom hiervoor) was boer op Koudijs¹⁷ onder Woudenberg en vanaf 1740 in de Groep (zie kaartje hierna) onder Amerongen, waarschijnlijk op de boerderij van zijn vader. Deze vader heette *Teunis Jacobsen van Meerveld* en was in 1688 in Scherpenzeel getrouwd met Marijtje Arissen uit Renswoude. Hierbij staat vermeld dat hij toen woonde *aan de Groep* en dat hij afkomstig was uit Voorthuizen. Uit dit huwelijk werden voor zover bekend vier kinderen geboren, waaronder de hiervoor genoemde Wulfert. Teunis op zijn beurt was een zoon van *Jacob Thonisz van Meerveld* die in 1643 trouwde met Neeltje, dochter van Teunis van Ginkel uit Scherpenzeel. In de huwelijksvoorwaarden staat vermeld *wonend Appel onder Nijkerk*¹⁸. Als getuigen treden onder andere op Jacobs broers *Henrick* en *Rutger* voor hun moeder *Grietgen Franken, weduwe van Thonis Jacobsz, wonende op 't erve Meervelt*¹⁹ (zie het kaartje hierna).

¹⁷ Informatie over de boerderij Koudijs zie: Oud Woudenberg 2006, nr.1.

¹⁸ De buurtschap Appel ging na de stichting van de parochie (kerkelijke gemeente) te Voorthuizen tot deze nieuwe parochie behoren. Pas in de 17e eeuw werd Appel bij de parochie Nijkerk ingedeeld. (F. van Dooren, *Landschappen van Nijkerk-Arkemheen*, Nijkerk 1986, noot 48, p.178). De kerk in Voorthuizen bestond al in 1383. (L.A. Hoogenboom, *Rondom twee torens, Geschiedenis van het Christendom te Barneveld en Voorthuizen*, Barneveld 1978, Schaffelaarreeks 4, p.39).

¹⁹ C. Wolswinkel, *Wolswinkel-de Lange Stamreeksen*, pp.84-85.

De familie Meerveld, die in dit artikel wordt besproken, is afkomstig van de boerderij Meerveld in de buurtschap Appel te Nijkerk.

Niet te verwarren met de buurtschap Meerveld tussen Garderen en Uddel, waar ook boerderijen staan. (Kaartondergrond: <http://nl.wikipedia.org>)

Het "erve Meervelt" is een boerderij in de meest zuidelijke punt van de buurtschap Appel in de gemeente Nijkerk tegen de grens van de gemeente Barneveld²⁰. Het huidige adres is Zelderseweg 24, Nijkerk. De boerderij is geen monument²¹.

Het was (waarschijnlijk vanaf 1559) bezit van het klooster Paderborn in Duitsland (tot 1803²²) en daarvoor van het klooster Werden in Duitsland²³.

²⁰ Topografische kaart 32 Amersfoort-Oost, Schaal 1:50.000, Ministerie van Defensie, Topografische Dienst, Verkend in 1926 en 1927, Ged. herzien in 1930. Uitgave 1932.

²¹ Vriendelijke mededeling van Dion van Hooren, medewerker Gemeentearchief Nijkerk. Zij attendeerde mij ook op het boek van F. van Dooren (zie noot 18,22,23 en 30).

²² F. van Dooren, *Landschappen van Nijkerk-Arkemheen*, p.104, kol.2 en noot 70 op p.181.

²³ Klaas Friso, *Een historische zwerftocht door het landschap van Putten*, uitgave Barneveld zonder jaar (vóór 1983), p.32 en F. van Dooren, *Landschappen van Nijkerk-Arkemheen* p.181, noot 70.

Luchtfoto van boerderij Meerveld (gebouwen en landerijen) aan de Zelderseweg 24, Nijkerk, gelegen bij de grens met Barneveld. De Zelderseweg is de oude hoofdverbinding tussen Nijkerk en Barneveld) Oriëntatie: beneden is richting Barneveld. (Foto <http://maps.google.com>, satelliet view, ook te vinden via www.detelefoongids.nl)

De Zelderseweg (N301) richting Barneveld. Links de inrit naar de gebouwen van boerderij Meerveld, die achter de bomen verscholen zijn. (Foto <http://maps.google.com>, street view)

De voorgevel van het woonhuis van boerderij Meerveld.

Recente foto uit de collectie van de familie J.W. van Nijhuis, huidige bewoners en pachters.

De boerderij was in 1818 ruim 36 hectaren groot en eigendom van G.J. van der Hamme, rentenier in Amsterdam. Het blijft in handen van beleggers tot in 1995 de boerderij wordt verkocht aan Landgoed Meerveld BV.

Boerderij Meerveld ligt in een gebied dat deel uitmaakt van de hoge zandgronden van de Veluwe, de zogenaamde dekzandwelingen.²⁴

Vooraf onder paardenliefhebbers is boerderij Meerveld bekend van de jaarlijkse fokdag begin augustus. Deze wordt georganiseerd door de Stichting Paardenfokdag Veluwe en Vallei.

Er is dan een uitgebreid programma, waaronder het Gelders kampioenschap tuigpaard, fokmerries voor de concourswagen, dresseerker en de keuring van tweejarige tuigpaarden aan de hand.²⁵

In 2009 bezochten maar liefst ruim 1500 belangstellenden de paardenfokdag op boerderij Meerveld.²⁶

²⁴ Vriendelijke mededelingen van familie J.W. Nijhuis, gedeeltelijk ontleend aan onderzoek en manuscript opgesteld door de heer J. v.d. Brink te Nijkerk.

²⁵ Artikel van Wijnand Kooijmans in de Stentor 7 aug. 2006.

²⁶ Redactioneel artikel in de Barneveldse Krant 7 aug. 2009.

Betekenis

De betekenis van een boerderijnaam kan te maken hebben met onder andere de oorspronkelijke bodemgesteldheid, de ligging en vorm van het gebied en de wijze van ontginning. Ook kan een vroegere eigenaar zijn naam aan het goed hebben gegeven en zijn latere bewoners deze ook als hun eigen geslachtsnaam gaan gebruiken.

De naam Meerveld bestaat uit twee lettergrepen. In veel samengestelde boerderijnamen geeft de eerste lettergreep een kwalificatie van de tweede lettergreep.

De eerste lettergreep *Meer*

Betekeningen van 'Meer' werden al genoemd in de vorige aflevering van deze serie, bij de familienaam Meerbeek²⁷, onder andere:

'Meer' of de middeleeuwse schrijfwijze 'mar' :

'Mar' als verkorting van 'mare' betekent als geografische aanduiding:

"plas van stilstaand water, poel, meer, moeras, wetering".²⁸

De tweede lettergreep *Veld*

'Veld' of 'Velt' betekent onder andere:

"veld, weide, land, vlakte, strijdperk, slagveld"

'Veltbrant' betekent: "heibrand, veenbrand" en 'Veltslach' betekent "het recht om vee te laten weiden op de gemeenschappelijke weide"²⁹

Een betekenis van 'veld' die hierbij aansluit is: "een woeste vlakte, in gemeenschappelijk gebruik onder andere voor het weiden van vee".³⁰

Meerveld bij Appel

De wetering (waterloop) 'mare', is hier de nabij gelegen Nooijenbeek. Deze beek staat ondermeer afgebeeld op een kaart uit 1898 met de naam van het goed "*Meerveld*" er direct ten noorden van aangegeven. Verder is hierop te zien dat deze beek daar de grens is van Nijkerk en Barneveld.³¹ In de bovenloop sluit deze beek tegenwoordig aan op de Voorthuizerbeek en in de benedenloop op de Hoevelakensebeek.³²

²⁷ Oud Woudenberg 2009, nr.2.

²⁸ J. Verdam, *Middelnederlandsch Handwoordenboek*, Den Haag 1911, p.347.

²⁹ J. Verdam, p.614.

³⁰ F. van Dooren, *Landschappen van Nijkerk-Arkemheen*, noot 36, p.178.

³¹ Topografische Militaire Kaart nr. 409: Nijkerk, uitg. Topografische Dienst, 1898.

³² Topografische Kaart nr. 32E: Nijkerk/Putten, uitg. Topografische Dienst, 1995.

Meerveld bij Uddel

De plas van stilstaand water 'mare' is hier het Uddelermeer.
Dit Meerveld wordt rond 1830 vermeld als "*buurtschap op de Middel-Veluwe*" met 180 inwoners en 20 huizen/boerenwoningen.
Verder ligt er het *Meervelderbosch*, groot 320 bunder en het *Meervelderzand*, een heideveld van 16 bunder.³³

Gezien het voorgaande is de betekenis van beide goederen *Meerveld* in dat geval: (*oorspronkelijk woest*) **land (velt) bij water (mare)**.
Qua ligging van het gebied klopt deze betekenis voor beide goederen.
Dus het zijn toponiemen die waarschijnlijk *apart* van elkaar zijn ontstaan.

De woeste oorsprong van beide goederen gaat terug tot in de Middeleeuwen. Kloosters, waaronder dat in Werden vanaf de 9e eeuw, waren eigenaar van grond in hogere delen van de huidige gemeente Nijkerk. De grond werd opgesplitst in boerderijen, de zgn. '*hofgoederen*'. In de 13e eeuw werd de graaf (later hertog) van Gelre landsheer. Hij eigende zich de woeste gronden op de Veluwe toe die er toen nog waren. Deze gronden werden hierna opgesplitst en ontgonnen. Zij zijn de geschiedenis ingegaan als zgn. '*herengoederen*'. In de 15e eeuw en later kwam in Appel, waaronder ook Meerveld viel, géén grafelijk/hertogelijk grondbezit voor.³⁴ In de buurtschap Meerveld bij Uddel lagen in die tijd echter wél herengoederen.³⁵ Hieruit blijkt dat de ontginning Meerveld (Appel) enkele eeuwen ouder is dan Meerveld (Uddel). Deze mening sluit aan bij oudere vermeldingen van *Appel* of *Appelle* in oorkonden al in 1143 en 1186³⁶ en van Meerveld bij Uddel, pas in 1440.³⁷

Dat ook het gebruik van Meerveld als achternaam al uit de Middeleeuwen stamt, bewijst de vermelding van ene *Broenys van Meervelt*, die in 1436 te Arnhem in een oorkonde voorkomt en zegelt met een wapen.³⁸

³³ A.J. van der Aa, *Aardrijkskundig woordenboek der Nederlanden*, Gorinchem 1839, deel 7, p.789.

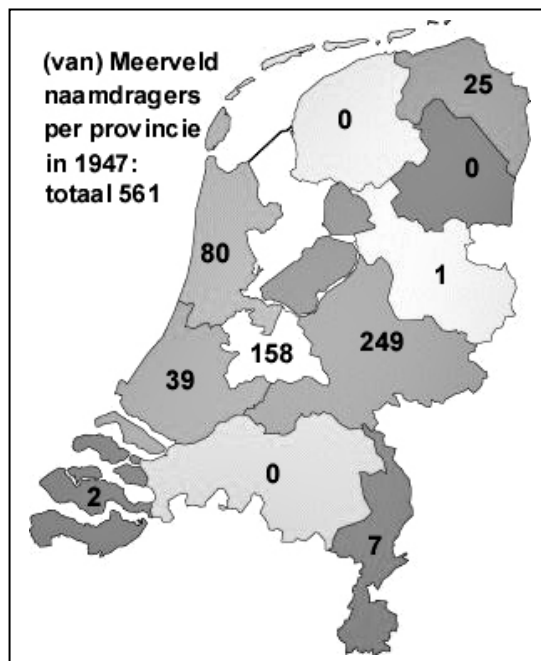
³⁴ F. van Dooren, *Landschappen van Nijkerk-Arkemheen*, p.40, kol.1.

³⁵ E. de Jonge (eindredacteur), *Het buurtschap Meerveld (onder het kerspel Garderen)* in: *De herengoederen op de Veluwe*, deel 1, Barneveld JAAR pp.156-162.

³⁶ R.E. Künzel, *Lexicon van Nederlandse toponiemen tot 1200*, Amsterdam 1988, p.69.

³⁷ Mr. I. A. Nijhoff, *Gedenkwaardigheden uit de Geschiedenis van Gelderland*, deel 5 's-Gravenhage 1875, p. 170.

³⁸ Collectie Muschart, berustende bij het Centraal Bureau voor Genealogie te Den Haag.

1947: Spreiding over Nederland

Op het kaartje hierboven ziet u het aantal naamdragers (van) Meerveld per provincie in Nederland in 1947.³⁹ Er leefden in ons land toen **561** personen met deze familienaam. Hiervan heetten er 313 Meerveld en 248 *van* Meerveld.

In de provincies Utrecht en Gelderland woonden de meesten, nl. 158 + 249 = 407 personen. Dit is ruim 72% van het totale aantal.

2000: Telefoongids KPN⁴⁰

In 2000 komt de naam *Meerveld* in het telefoonboek onder Woudenberg 5 keer voor. In het Adresboek uit 1923 was dit 7 keer.

Wim de Greef Azn.

³⁹ *Nederlands Repertorium van Familienamen* (NRF). Het NRF is gebaseerd op de Volkstelling van 1947. Kaartondergrond: Meertensinstituut, Amsterdam.

⁴⁰ *Telefoongids KPN-Telecom*, nr.10 (regio) Soest, Amersfoort, 1999/2000, witte gedeelte, p.559 e.v., 's-Gravenhage, z.j.

2. Woudenbergs dialect (2) ⁴¹

Hieronder staat het vervolg van een woordenlijst van Woudenbergs dialect. Deel 1 stond in Oud Woudeberg 2009-4.

Het geeft een aardig beeld van de platte taal - het "Wombargs" - zoals het hier vroeger (en soms nu nog) werd gesproken.

Kent u onderstaande woorden of uitdrukkingen nog? En zo ja, klopt de betekenis ongeveer? Aanvullingen en opmerkingen zijn welkom.

De lijst is opgesteld in of kort voor 1948.

dialect	betekenis en toelichting
broddel-lap	1. knoeilapje, 2. het eerste werklapje van een kind, dat leert breien of merken
broeder	<i>"broeder in den zak"</i> , of <i>"Jan in den zak"</i> , dit is meel, melk en stroop door elkaar gekookt, in een zak, tot een stijve koek
breui	het broeien van hooi, in Woudeberg ook wel: <i>"het hooi breuid"</i>
bul bulkalf	stier stierkalf
buuk	buik
buul	zak
buurten	een buurpraatje gaan maken

⁴¹ M.J. Westerhout, *De Westfriesche Buurtschap Woudeberg*. Gepubliceerd in: *De Westfries*, orgaan van de West-Frieze-Styk, XIe jaargang, 1948. De woordenlijst is hierin opgenomen als bijlage II op pagina 22 t.m. 28 en is samengesteld door Trudi Kolb.

dialect	betekenis en toelichting
buuten	buiten
dagwerk	de hele dag werk hebben, voortdurend bezig moeten zijn; bijv. <i>“als ik daarmede beginnen zou, had ik wel dagwerk”</i>
darde (dard)	ranggetal: derde (<i>eerst, tweed, dard</i>)
dartien, dartig	dertien; dertig
del	inzinking, laagte, bijv. <i>“er zit een del in de weg”</i>
deur	door
dompig	dampig, mistig; bijv. <i>“t is dompig vandaag”</i>
dot-ei	ei, waarin zich al een vogel begint te ontwikkelen. In Woudenberg: iemand heeft een ei in de hand, en zegt tegen een ander: <i>“Zeg es dot-ei”</i> . Indien die ander inderdaad <i>“dot-ei”</i> zegt, krijgt hij het ei naar het hoofd gegoid.
dreet	zie onder driet of drit
dreien	draaien
driegen	dreigen
driet of drit	drek (ontlasting); dreeten of drieten: een wind laten

dialect	betekenis en toelichting
droogt	droogte: bijv. <i>het land had dit jaar veel van de "droogt" te lijden</i>
druuf	druif
erven, orf, georven	erven, erfde, geërfd; bijv. <i>"toe Gart stierf het Dirk de boerderie georven"</i>
fel	in de zin: <i>"hij is fel op arte"</i> (hij lust graag erwten)
fleren	smijten, gooien; bijv. <i>"hij fleert alles in een hoek"</i>
fliestertje	een dun schijfje van iets; bijv. <i>"een fliestertje roggebrood"</i>
flikker	gemeene vent; bijv. <i>"hij is een gemiene flikker"</i>
flors	een klots; bijv. <i>"daar vliegt me een flors water over de emmer"</i>
foef	fop, smoesje, streek; bijv. <i>"dat is me ook een foef"</i>
ferweel, freweel	fluweel; bijv. <i>"een japon met ferweel (freweel)"</i>
frummelen	frommelen

(wordt vervolgd)

3. Historische avond 21 april

Op woensdag 21 april zal in gebouw Eben Haëzer de jaarlijkse historische avond worden gehouden. Dit keer wordt deze verzorgd door oud-bestuurslid Johan Timmer. Het thema is *Kiek 's achterom*.

Het wordt een voettocht door het Woudenbergse verleden, gesproken in Woudenbergs dialect.

Nu, in een tijd van mogelijke samenvoeging van de gemeenten Woudenberg, Scherpenzeel en Renswoude, is het genoeglijk nog eens achterom te zien naar die goede oude tijd. De kern van Woudenberg was toen nog echt dorps en de agrarische sector een belangrijke bron van inkomen. Denk daarbij aan de vele boerderijen met tabaksschuren in en bij het dorp en de grote boerenerven in het uitgestrekte buitengebied.

Of die oude tijd nu echt wel zo goed was, daarbij kunnen natuurlijk de nodige vraagtekens worden gezet. In ieder geval zal er een groot aantal leuke plaatjes uit de tijd dat het 'peerd' nog heel gewoon was, de revue passeren, voorzien van een smeug verhaal.

Ooit het relaas gehoord van de soldaat die in de 'Uitleg' (tegenwoordig de Dorpsstraat) woonde en vocht in het leger van Napoleon dat bij de Berezina een smadelijke nederlaag leed? Hij behoorde tot het handjevol soldaten dat deze slachting ternauwernood overleefde.

En wat te denken van de Woudenbergers die zich ooit vermaakten met het massaal bezoeken van de manoeuvres van het Frans-Bataafse leger op de Leusderheide, alsof het toernooien waren. En was die trompetter er voor de vrolijke noot of hadden zijn klanken iets anders in de melk, snert of ratjetoe te brokkelen?

Werken in de tabak en op het land en van de molenaars die er tenslotte figuurlijk tabak van kregen. Ook dat was Woudenberg.

Of het voor de ene bezoeker nu nieuw is of voor de andere een bijna vergeten beeld, het belooft zonder meer leuk en interessant te worden.

De avond begint om 20.00 uur. De inloop met gratis koffie of thee is vanaf 19.30 uur. Aan het einde van de avond staat bij de uitgang wel de bekende collectebus voor de dekking van de kosten die een dergelijke bijeenkomst met zich meebrengt.

Molen "De Trouwe Hulp" aan de Zeisterweg gezien vanuit het dorp in westelijke richting. Het is 1934 en de wieken van de molen staan al drie jaar stil. Daarvoor had deze korenmolen 120 jaar trouwe dienst gedaan, het laatst onder leiding van molenaar Van Harten. In 1948 werden de wieken, kruier en romp van deze stellingmolen afgehaald. Het stenen ondergedeelte heeft nog tot in 1982 dienst gedaan als opslagruimte, waarna het in dat jaar werd gesloopt.⁴²

De molen was in 1811 gebouwd door Teunis Dorresteijn (1766-1825), nadat de vorige in 1810 was afgebrand. De molen stond ter hoogte van de huidige bungalow van de familie Van Appeldoorn, Zeisterweg 17.

Links op de foto staan twee jongens op klompen voor een schuurtje. Dit bouwsel werd door jonge stelletjes graag gebruikt om er na een wandeling een poosje uit te rusten.... (Foto collectie St. Oud Woudenberg nr.00013)

⁴² Voor nadere informatie en foto's zie: www.molendatabase.org

4. Grebbeliniefestival op 14 en 15 mei 2010

Na twee succesvolle Grebbeliniedagen in 2008 en 2009 wordt deze feestelijke dag in 2010 uitgebreid tot een Grebbeliniefestival op vrijdag 14 en zaterdag 15 mei 2010.

Dit jaar is het thema *Muziek en vrij zijn*.

De globale invulling van het programma is al bekend.

Hierbij lichten wij alvast een tipje van de sluier op:

Op vrijdagmiddag 14 mei is er in twaalf gemeenten rond de Grebbelinie muziek in het centrum met medewerking van plaatselijke en regionale muziekgezelschappen. Dit gebeurt in samenwerking met de plaatselijke ondernemersverenigingen en de deelnemende gemeenten.

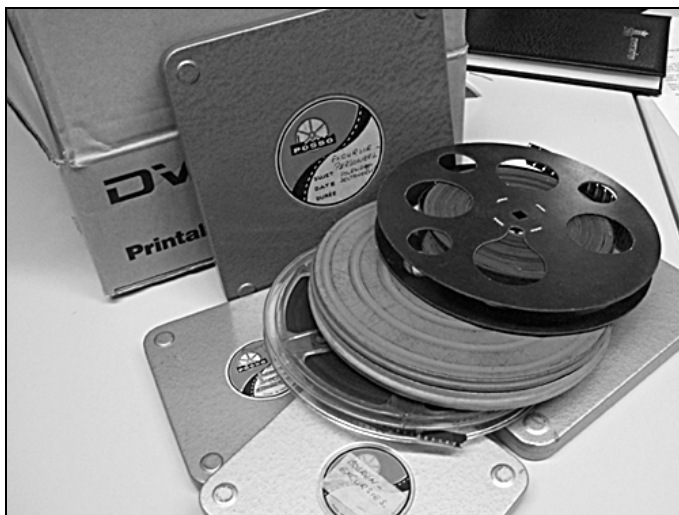
Vrijdagavond vindt er een muziekspektakel plaats aan het Fort aan de Buursteeg in Renswoude.

Zaterdag 15 mei zijn er activiteiten langs de hele linie. Muziek is ook op deze dag de 'blauwe draad'. Ook bij Hoeve De Beek van de familie Ploeg aan de Brinkkanterweg 23, Woudenberg bent u weer welkom. De Grebbelinie presenteert zich!

Om alvast in de stemming te komen, kunt u als u een computer heeft, op internet filmpjes bekijken van de Grebbeliniedagen in 2008 op www.vimeo.com/4689601 en in 2009 op www.vimeo.com/1248902

Verder is informatie te vinden op: www.wantbuitengebeurthet.nl

5. Oproep digitaliseren filmmateriaal

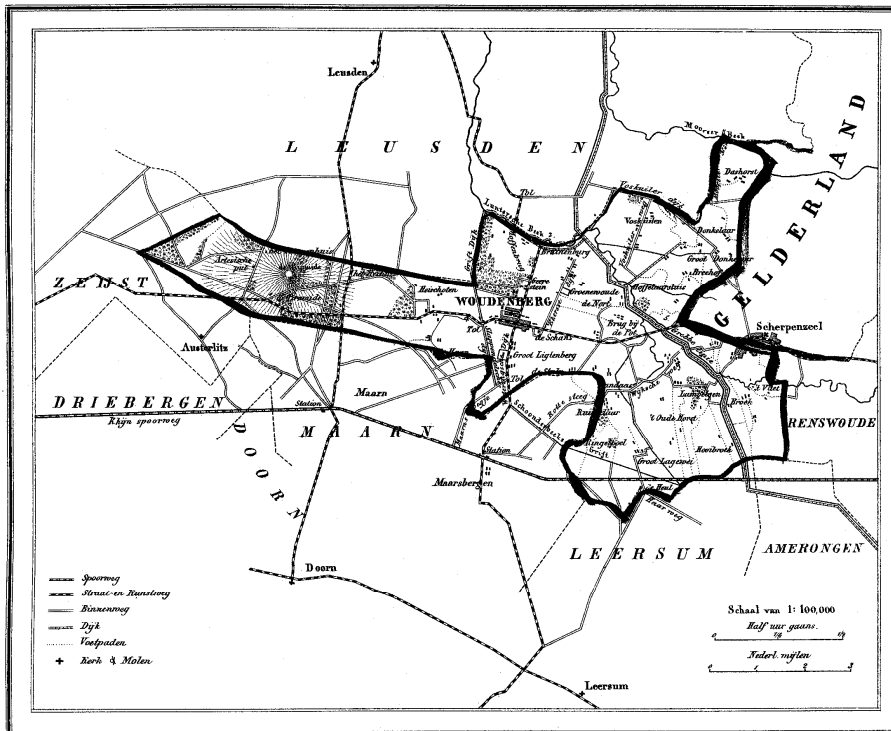

Bij Oud Woudenberg is nogal wat filmmateriaal dat gedigitaliseerd zou moeten worden, voordat de beelden helemaal te slecht worden.

Het gaat om circa twintig films van diverse typen over allerlei onderwerpen. Zoals personeels- en boerenexcursies, sportbeoefening in voormalig Nederlands-Indië, dorpsfeesten etc.

Heeft u de mogelijkheid voor het omzetten van deze films naar DVD? Het zou mooi zijn als dat tegen een "dank je wel" en een "kleine attentie" zou kunnen. Uw reactie zien wij met belangstelling tegemoet. U kunt contact opnemen met Lia Pater tel. 033-2862595 of Piet de Kruif tel. 033-2867238.

Op die manier kunnen wij ze aan donateurs en belangstellingen laten zien en kunnen deze bewegende beelden van het dorpsleven voor toekomstige generaties bewaard blijven.

Lever een waardevolle bijdrage aan de collectie van Oud Woudenberg !

Wij zijn zeer geïnteresseerd in stukken van particulieren, bedrijven, overheid, instellingen, verenigingen en kerken, zoals:

- geboorte-, huwelijks- en overlijdenskaarten	- boeken e.d.
- reünie- en jubileumboekjes,	- programmaboekjes
- foto's en films (ook op cd/dvd)	- kerkbodes en jaargidsen
- brieven en oude papieren	- adres- en telefoongidsen
- (gebruiks)voorwerpen	- folders, brochures
- archeologische vondsten	- kranten vóór 1975
	- plattegronden en luchtfoto's

U kunt stukken schenken of in bruikleen geven in de Oudheidkamer. Is langskomen een bezwaar, belt u dan even. Eén van de bestuursleden kan dan bij u langskomen. Indien u stukken niet wilt afstaan, dan nemen wij er graag een foto van of scannen het in op de computer.

Bijvoorbaat hartelijk dank!